

Hämeenlinnan kaupunki

1. Miltä luvun 5 painopisteiden sisällöt näyttävät kunnan näkökulmasta?

Luvun 5 neljä strategista painopistettä: asiakkuus keskiössä, ennaltaehkäisyssä onnistuminen, strategisten kumppanuuksien kehittäminen sekä kestävä uudistaminen – ovat kokonaisuutena kannatettavia ja tunnistettavissa myös kunnan palvelutoiminnan arjesta. Asiakslähtöisyyden korostaminen ja vastuutyöntekijämallin kehittäminen ovat erityisen tervetulleita linjauksia, sillä ne tukevat koordinoitua palveluohjausta niiden asukkaiden kohdalla, joilla on samanaikaisesti tarpeita sekä hyvinvointialueen että kunnan palveluissa. Ennaltaehkäisyn painottaminen on myös kunnan taloudellisten ja hyvinvointipoliittisten tavoitteiden mukaista.

Painopisteiden toimeenpanon konkreettiset keinot jäävät epäselviksi erityisesti kuntayhteistyön osalta. Palvelut ovat tällä hetkellä paikoin hajanaisia, tiedonkulku puutteellista ja eri toimijoiden tavoitteet eriytyneitä. Strategia korostaa yhteistä palvelupolkua ja ekosysteemijattelua, mikä on oikea suunta – mutta tämä edellyttää selkeää roolien ja vastuiden määrittelyä konkreettisten rakenteiden tasolla. Onkin tärkeää, että kuntayhteistyötä ohjaava strateginen yhteistyösopimus luo pohjan näiden rakenteiden luomiseen.

Hyvinvointialueen rooli alueellisen elinvoiman tukijana jää strategiassa maininnan tasolle. Toimivat ja vaikuttavat sotepalvelut ovat keskeinen edellytys työvoiman saatavuudelle, yritysten sijoittumiselle ja asukkaiden hyvinvoinnille niin keskikaupungilla kuin pitäjissä. Kaupunki esittää, että elinvoimanäkökulma tuodaan strategiassa näkyvämmiin esiin erityisesti HYTE- ja työllisyyden yhdyspinnoissa, työikäisen väestön toimintakyvyn ja mielenterveyden vahvistamisessa sekä osaavan henkilöstön saatavuuden ja pitovoiman näkökulmasta. Myös kaupungin pitäjakeskusten elinvoimanäkökulma tulisi huomioida.

2. Tuleeko painopisteiden sisältöjä täsmentää tai korostaa?

Alle 30-vuotiaiden työn ja koulutuksen ulkopuolella olevien nuorten palvelujen välinen integraatio vaatii vahvempaa, yhteistä toimintamallia. Ohjaamoiden monialaisuus on malli, jonka kehittämistä tulee jatkaa aktiivisesti. Strategiassa olisi hyvä avata tämän asiakasryhmän erityistarpeita.

Työllistymisen edistäminen on ennaltaehkäisyn ydintä. Strategiassa on hyvä tunnistaa työllistymisen merkitys osana hyvinvointipalvelujen kokonaisuutta. Palveluhankinnoissa painopiste tulisi siirtää suoritteista tuloksiin: perusopetuksen loppuunsaattamiseen, toisen asteen tutkintoon tai työllistymiseen työkyvyn mukaisesti.

Ikääntyneiden osalta strategia tunnistaa kasvavan palvelutarpeen, mutta kunnan rooli ikääntyneiden arjen tukemisessa (asuminen, liikunta, osallisuus) jää vähäiselle huomiolle. Kaupungin näkökulmasta tätä työtä on hyvä edistää yhdessä.

Mielenterveyden haasteet mainitaan yhtenä keskeisistä ennaltaehkäisyn prioriteeteista. Yli 18-vuotiaiden päihde- ja mielenterveyspalvelut vaativat rohkeaa uudistamista: keskeistä on saatavuus ja toimintakykyä tukevien palveluiden yhteensovittaminen.

Kotoutumispalvelujen yhdyspinta jää strategiassa vähäiselle huomiolle. Maahanmuuttajataustaisille ja pakolaistaustaisille asukkaille suunnatut palvelut muodostavat kasvavan kokonaisuuden, joka leikkaa sekä sosiaali- ja terveystieteiden että kunnan kotoutumisjärjestelmän vastuualueita.

Hämeenlinnan sitoutuu kaupunkistrategiassaan tarjoamaan lapsille ja nuorille turvallisen ja kannustavan ympäristön kasvuun, oppimiseen ja osallisuuteen sekä edistämään lapsen oikeuksia. Hyvinvointialueen strategialuonnos tunnistaa itse korjausliikkeiden tarpeen lastensuojelussa, vammaisjärjestelmissä ja henkilöstötoimissa, mutta strategiaosuudessa keinot ja sitoutuminen jäävät liian yleiselle tasolle. Lakisääteisten palvelujen toteutuminen erityisesti lasten ja erityistä tukea tarvitsevien osalta on varmistettava palvelustrategiassa nykyistä selkeämmin. Asiakkuuskeskiössä -painopisteen tulee toteutua myös silloin, kun asiakas tarvitsee erityistä tukea palvelutarpeensa tunnistamisessa ja esiin tuomisessa. Tämä korostuu erityisesti lastensuojelussa ja vammaisjärjestelmissä.

3. Miten hyvin strategia huomioi kunnan ja hyvinvointialueen yhdyspinnat (esim. ennaltaehkäisy, liikunta, nuorisotyö, ikääntyneiden palvelut)?

Kumppanuuksien onnistuminen edellyttää selkeitä rakenteita, yhteisiä tavoitteita ja riittävää operatiivista kyvykkyyttä. Yhdyspintojen johtamista tulee vahvistaa systemaattisesti erityisesti HYTE-, työllisyys-, nuorten ja työikäisten palveluissa. Tämä edellyttää yhteisiä tietopohjia, mittareita ja kokeiluja sekä avointa ja jatkuvaa vuoropuhelua strategian toimeenpanossa.

Työllisyyspalvelujen yhdyspinta

Palvelustrategiassa tulisi selkeämmin kuvata hyvinvointialueen rooli yhteisten asiakkaiden – erityisesti pitkäaikaistyöttömien, nuorten ja monialaista tukea tarvitsevien – palveluissa. Arviolta 40 % TyöHämeen asiakkaista tarvitsee laajaa sote-tukea. Jos tätä asiakasryhmää ei koordinoita hyvinvointialueen vastuutyöntekijän kautta, resurssit kuormittuvat ja asiakas jää ilman tarvitsemaansa tukea.

Kotoutuminen ja monikieliset palvelut

Hyvinvointialueen vastuu kotoutumiseen kytkeytyvissä sote-palveluissa on strategiassa jäänyt osin epäselväksi. Hämeenlinnan kaupungin kansainvälisten asukkaiden neuvonta ruuhkautuu osittain siksi, että hyvinvointialueella ei ole riittävästi matalan kynnyksen monikielistä palvelua suhteessa kasvavaan tarpeeseen ja lakimuutoksiin.

Kulttuurisensitiivisyys mielenterveys- ja päihdepalveluissa sekä pakolaistaustaisten erityistarpeet ovat alueita, joissa hyvinvointialueen substanssi- ja resurssivastuun on oltava nykyistä selkeämpi.

Kokonaisturvallisuus ja kriisinkestävyys

Hämeenlinnan kaupunkistrategia nimeää kaupungin kokonaisturvallisuuden edelläkävijäksi ja valmistelee paraikaa Turvallisuuden Hämeenlinna -ohjelmaa. OmaHämeen kriisinkestävyyslinjaukset (luku 5.2.2) ovat suoraan yhteydessä tähän ohjelmaan. Kaupunki toivoo, että hyvinvointialue osallistuu osaltaan ohjelman valmisteluun. Tavoitteena on mahdollisuuksien mukaan yhteensovittaa eri toimijoiden tavoitteita.

Muita kommentteja

Hämeenlinna sitoutuu kaupunkistrategiassaan (2025) varmistamaan sujuvan polun varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle yhdessä hyvinvointialueen kanssa. Tämän

onnistuminen edellyttää tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvointialueelta edellytetään opiskeluhoitojen palvelujen järjestämistä lain edellyttämässä laajuudessa ja mahdollisimman vähäisin henkilöstövaihdoksia.

Asumis- ja palvelujen, lähipalvelujen ja kotihoidon yhteensovittaminen on edellytys ikäihmisten sujuvan palvelupolun kehittämiselle. Tätä työtä on hyvä edistää yhdessä.

4. Miten strategialuonnos tukee kunnan ja hyvinvointialueen yhteisiä tavoitteita liittyen asukkaiden hyvinvointiin, varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäisyyn?

Strategia on linjassa kaupungin hyvinvointitavoitteiden kanssa erityisesti ennaltaehkäisevän painotuksensa osalta. Hämeenlinnan kaupunki pitää tärkeänä, että strategiaan kirjataan selkeä sitoumus kehittää kuntien ja työelämysalueiden kanssa yhteiset, mitattavat tavoitteet erityisesti lasten, nuorten ja ikääntyneiden palveluissa sekä pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisessä. Myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kytkentä alueen elinvoimaan on tärkeä tunnistaa yhteisten tavoitteiden asettamisessa.

Asiakassegmentointi konkretisoituu käytännön toiminnassa: oikea-aikaiset palvelut oikeille asiakasryhmille ovat kustannusvaikuttavuuden ydin. Palveluiden peräkkäinen, pirstaleinen malli on korvattava yhtäaikaistulla, koordinoitulla tuella – erityisesti niiden asiakkaiden kohdalla, jotka tarvitsevat monialaista palvelua.

Tietoportaalin kehittämistä jatketaan niin, että kunnilla ja työelämysalueilla on käytössä reaaliaikainen tieto oman alueensa väestön hyvinvoinnista palvelujen yhteissuunnittelun tueksi.

Vastuutyöntekijämalli konkretisoi yhteistyötä kuntapalvelujen, työelämyspalvelujen ja hyvinvointialueen palvelujen rajapinnassa. Onnistumisen kannalta on tärkeää, että koordinoituvastuu on sillä taholla, jonka palvelut painottuvat asiakkaan palvelutarpeeseen.

5. Miten arvioitte strategialuonnoksen sisältöjen vastaavan alueen asukkaiden palvelutarpeisiin tulevien vuosien aikana?

Strategia tunnistaa toimintaympäristön keskeisiä muutostekijöitä: väestön ikääntyminen, mielenterveysongelmat, ylipaino ja muistisairaudet. Nämä ovat myös Hämeenlinnan kaupungin näkökulmasta relevantteja.

Kaupungin näkökulmasta erityistä huomiota tulisi kiinnittää nuorten mielenterveyden, päihteiden käytön ja syrjäytymisen ehkäisyyn. Pitkät odotusajat ja irralliset käyntisuoritukset eivät edistä tehokkaalla tavalla kokonaispalveluprosessia. Miten voimme kehittää systemaattisemman yhteistyörakenteen?

Asiakasryhmittely on strategiassa mainittu, mutta konkreettinen asiakasosallisuutta tukeva ekosysteemi, jossa yhteisten asiakkaiden palvelut yhteensovitetaan ja katvealueet tunnistetaan, puuttuu. Haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien (nuoret, rakennetyöttömät, vieraskieliset, osatyökykyiset) palveluiden saatavuuteen, mukaanlukien

harvaan asuttu maaseutu, on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Digitaalisten palvelujen painotus on tärkeä, mutta se ei saa johtaa fyysisten palvelupisteiden katoamiseen niiden asukkaiden osalta, joilla on rajalliset digitaaliset valmiudet tai joiden osalta kohtaaminen tuottaa merkittävästi parempia tuloksia.

Strategia mainitsee monikielisyyden lyhyesti, mutta maahanmuuttaja- ja pakolaistaustaisen väestön erityistarpeet, kuten kulttuurisensitiiviset sote-palvelut, pakolaistaustaisiin kohdistuvat erityispalvelut sekä kielelliset haasteet, edellyttävät linjauksia. Hyvinvointialueen tulee myös aktiivisesti tiedottaa omista palveluistaan kotoutumistoimijoiden piirissä. Tätä tehtävää voidaan jättää vain kuntien kansainvälisten palvelujen varaan.

6. Mitä kehittämiskohteita näette yhteisissä palvelupoluissa (esim. nuoret, ikääntyneet, mielenterveys)?

Työ- ja toimintakyky sekä pitkäaikaistyöttömyys

Työ- ja toimintakyvyn arviointi on yksi keskeisimmistä yhdyspintatyön kohteista. Selkeät roolit sote-palvelujen, työllisyyspalvelujen ja Kelan välillä parantavat tehokkuutta ja vähentävät päällekkäistä työtä. Sosiaalinen kuntoutus tulee nostaa omaksi palvelukokonaisuudekseen, sillä se tukee arjen hallintaa ja lähentää asiakasta työelämään. Hämeenlinnan kaupunkistrategiassa rakennetyöttömien määrän lasku vuoden 2025 tasosta on kirjattu mitattavaksi tavoitteeksi. Tämä tavoite edellyttää myös hyvinvointialueen aktiivista roolia työ- ja toimintakyvyn tuen järjestämisessä, sillä kaupunki ei voi saavuttaa omaa strategiatavoitettaan ilman toimivaa sote-yhdyspintaa.

Kotoutuminen

Kotoutuminen muodostaa kasvavan ja monialaisen palvelukokonaisuuden, joka edellyttää sekä hyvinvointialueen että kunnan aktiivista roolia. Pakolaistaustaisilla asukkailla on usein erityisiä tarpeita: kulttuurisensitiivisyys mielenterveys- ja päihdepalveluissa on uudehko ja kasvava osaamisalue, ja arviolta joka neljännellä pakolaisella on taustallaan traumaattisia kokemuksia, jotka edellyttävät erityistä tukea. Hämeenlinnan kaupunkistrategia (2025) nimeää kotoutumisen osaksi lapsiystävällisyyden ja turvallisen asuinympäristön tavoitteita – tämä kytkös on tunnistettava myös palvelustrategiassa. Kotoutumispalvelujen ja sote-palvelujen yhteensovittamiseen tulee luoda selkeä toimintamalli, jossa vastuunjako hyvinvointialueen ja kunnan välillä on kirjattu. Kaupunki toivoo, että hyvinvointialue osallistuu aktiivisesti myös kunnassa järjestettäviin kotoutumisen yhteistyörakenteisiin, kuten YKO-kursseille. Sote-palveluista on hyvä myös tiedottaa monikielisesti ja eri kohderyhmät tavoittavasti.

Alle 30-vuotiaat nuoret

Moniammatillisten palvelupolkujen rakentaminen alle 30-vuotiaille työn ja koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille edellyttää tiivistä yhteistyötä kunnan ja hyvinvointialueen välillä. Ohjaamomallin kehittäminen nähdään hyvänä. Kaupunki esittää, että strategiaan kirjataan sitoumus kehittää nuorten moniammatillista palvelupolkua yhteistyössä kuntien kanssa.

Ikääntyneet

Kotona asumisen tuen yhdyspinta on strategiassa tunnistettu teknologian osalta. Ikääntyneen väestön palveluihin tarvitaan konkreettisia toimintamalleja ja vastuunjaon kirkastamista esimerkiksi uudenlaisten asumisratkaisujen kehittämiseksi.

7. Onko strategialuonnoksessa riittävästi ohjaavia linjauksia, joilla voidaan varmistaa kuntien ja hyvinvointialueen HYTE-rahoituksen pitkäjänteisyys ja kohdentuminen vaikuttaviin toimiin?

Hämeenlinnan kaupunki pitää HYTE-kerrointa ja sen tulosindikaattoreita tärkeänä ohjausvälineenä. Strategia mainitsee ne myönteisesti, mutta ei riittävästi ohjaa rahoituksen kohdentamista vaikuttaviin toimiin.

Strategiassa olisi hyvä olla selkeät linjaukset siitä, miten HYTE-rahoitus kohdennetaan yhteisesti sovittuihin prioriteetteihin ja miten sen vaikuttavuutta seurataan systemaattisesti.

Tämän lisäksi tarvitaan sitoumus pitkäjänteiseen HYTE-yhteistyösopimukseen, jonka tavoitteet, toimenpiteet ja rahoitusvastuu ovat selkeitä kaikille osapuolille.

HYTE-rahoitusta ei tule käyttää kertaluonteisiin projekteihin vaan rakenteellisiin, vaikuttavaksi todettuihin toimintamalleihin erityisesti nuorten syrjäytymisen ehkäisyssä ja työikäisten toimintakyvyn tukemisessa.

Valmisteilla oleva uusi strateginen yhteistyösopimus on keskeinen väline näiden tavoitteiden konkretisoimiseksi.

8. Mitä riskejä tai mahdollisuuksia näette strategian yhteisessä toimeenpanossa kuntanne näkökulmasta?

Mahdollisuudet

Yhteinen tietopohja (tietoportaali) luo edellytykset tietoon perustuvalle yhteissuunnittelulle kuntien ja työllisyysalueiden kanssa.

Digitalisaation hyödyntäminen ennaltaehkäisyssä voi vapauttaa resursseja raskaampien palvelujen tarpeesta. Yhteisten digitaalisten ratkaisujen kehittäminen hyvinvointialueen ja TyöHämeen välille on konkreettinen mahdollisuus.

Selkeä asiakasosallisuutta tukeva ekosysteemi, jossa palvelut yhteensovitetaan ja yhteisten asiakkaiden polut on kuvattu, syventää asiakasymmärrystä, nopeuttaa asiakastyötä ja vähentää päällekkäisyyttä.

Hankintojen kehittäminen tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa alueen yrityskenttää ja innovaatioekosysteemiä. Oma Hämeellä on erittäin edistyksellistä tieto- ja vaikuttavuusosaamista. Hyvinvointialue on aktiivisesti hyödyntänyt vaikuttavuushankintoja myös kuntien ja työllisyysalueiden kanssa. Tämä osaaminen on alueellinen kilpailuetu, jota tulisi hyödyntää nykyistä strategisemmin, kuten siirtämällä hankintojen painopistettä suoritteista vaikuttavuuteen, uudistamalla palvelujen mittaristo vastaamaan todellisia elämänlaatu- ja toimintakykytuloksia. Kanta-Häme voi profiloitua vaikuttavuuden edelläkävijäksi kansallisesti. Hämeenlinnan kaupunkistrategia (2025) asettaa tavoitteeksi edistää määrätietoisesti tutkimus-, kehitys- ja innovaatioyhteistyötä oppilaitosten ja yritysten välillä sekä auttaa yrityksiä rahoitusvaihtoehtojen kartoittamisessa. Vaikuttavuushankintojen ekosysteemin rakentaminen on luonteva osa tätä yhteistä tavoitetta, ja kaupunki esittää, että se kirjattaisiin palvelustrategiaan konkreettisena yhteistyölinjauksena.

Liikuntalähete ja vastaavat innovaatiot osoittavat, että konkreettisia yhteistyömalleja voidaan luoda tarvittaessa myös nopeasti.

Riskit

Strategia on paikoin abstrakti, ja ilman konkreettisia toimenpideohjelmia ja seurantamittareita se saattaa jäädä tavoitetasolle. Onnistuminen edellyttää yhteisiä tavoitteita, jaettua tietoa ja selkeitä vastuita.

Resurssipaineet koskevat sekä hyvinvointialuetta, kuntia että työllisyysalueita. Jos osapuolille ohjautuu asiakkaita, joiden palvelutarpeisiin toinen pystyy vastaamaan paremmin, ei synny kokonaisuutta ja pahimmillaan asiakkaat jäävät ilman tarvitsemaansa tukea.

Digitaalisten palvelujen nopea kehittäminen voi ohittaa osan asiakkaista, erityisesti iäkkäät ja heikossa asemassa olevat – kuten vieraskieliset asukkaat, joilla voi olla rajalliset digitaaliset valmiudet.

Tiedonkulun ja järjestelmien pirstaleisuus estää yhteisen tilannekuvan muodostamisen. Ilman yhtenäistä tietopohjaa strategia ei juurru eikä yhteinen ohjaus ole mahdollista.

Hyvinvointialueen palveluverkon kehittäminen olisi syytä toteuttaa kiinteässä yhteistyössä kuntien kanssa. Esimerkiksi joukkoliikenteen osalta kaupungin lähtökohta on, että palvelut rakennetaan olemassa olevan joukkoliikenteen näkökulmasta eikä päinvastoin.

Kaupungilla ja hyvinvointialueella on yhteisiä toimijoita, kuten Hämeenlinnan Vanhusten Asuntosäätiö. Toivomme näihin toimijoihin liittyvissä ratkaisuissa riittävää etukäteiskeskustelua erityisesti näiden toimijoiden, mutta myös kaupungin suuntaan.

Tilakysymykset ovat kunnille merkittäviä. Näiden osalta on niin ikään tarve jakaa tietoa tulevista suunnitelmista pidemmällä aikajänteellä.

9. Onko palvelustrategiaan liittyen muuta, mitä haluaisitte tuoda esiin kunnan näkökulmasta?

Vastuutyöntekijämalli on tärkeä linjaus erityisesti asiakkaille, joilla on useita palveluja. Kun palvelutarve painottuu sote- ja kuntoutuspalveluihin, koordinoituvastuu kuuluu Oma Hämeen vastuutyöntekijälle. Tämä selkeyttää yhdyspintatyötä.

Vaikuttavuusosaamista on hyvä hyödyntää strategisesti. Tässä Kanta-Häme on Suomen mittakaavassa poikkeuksellisen hyvä. Hyvinvointialueella, kunnilla ja työllisyysalueilla on yhdessä kokemusta ja osaamista vaikuttavuushankinnoista. Hämeenlinnan kaupunki esittää, että tämä asetetaan strategiassa nykyistä selkeämmin yhdeksi alueen profiloitumisstrategiaksi. Yhteinen kehittämisalusta elinkeinojen, koulutuksen ja sote-sektorin rajapinnassa voisi houkutella uusia kumppaneita, tutkimuslaitoksia ja pilottihankkeita. Tämä varmistaisi osaltaan myös hyvinvointialueen oman työvoiman saatavuuden.

Kansainvälinen rekrytointi ja kotoutuminen kytkeytyvät toisiinsa: strategia mainitsee kansainvälisen rekrytoinnin ratkaisuna henkilöstöpulaan, mutta ei käsittele riittävästi kotoutumista tukevan perehdytyksen ja kulttuurisen sopeuttamisen vastuuta. Yhteistyö kuntien työllisyys- ja kotoutumispalvelujen kanssa voi tukea myös hyvinvointialueen kansainvälisten

rekrytoitujen integraatiota.

Alueen toisen asteen ja korkeakoulun tiivis yhteistyö tulisi ottaa osaksi palvelujen kehittämistä ja vahvistaa opiskelijoiden työelämäosallisuutta.

Esimerkkejä yhteistyön tiivistämisestä muutoksiin liittyen voisivat olla esimerkiksi yhteinen palveluverkko, joukkoliikennetyhteistyö, senioriasumisen tiekartta yhteisöille, tilariskityö ja siihen liittyvät jatkokäytön portaat. Oleellisempaa kuitenkin on riittävän ennalta tapahtuva yhteydenpito ja yhteiset tavoitteet kuin varsinainen työryhmätyö.

Strategian toimeenpanon seurantaan tulisi sisällyttää kuntia ja työllisyysalueita koskeva säännöllinen seurantarakenne – ei vain hyvinvointialueen sisäinen arviointi. Yhteinen tietojohtamisen foorumi tukisi ennakoivaa ja yhteistä päätöksentekoa.